

Dr. Betül HAYRULLAHOĐLU

**TÜRKİYE'DE VERĐİ İDARESİNİN
TAHSİL YETKİSİ VE SINIRLARI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XIX
TABLO LİSTESİ	XXI
ŞEKİL LİSTESİ.....	XXIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TAHSİL YETKİSİ VE KULLANIMI

1.1. VERGİNİN TAHSİLİ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	5
1.1.1. Tahsil ve Verginin Tahsili Kavramları.....	5
1.1.2. Verginin Tahsili Kavramının Hukuki Niteliği.....	7
1.1.2.1. İdari İşlemin Türleri Bakımından Verginin Tahsili	8
1.1.2.2. İdari İşlemin Özellikleri Bakımından Verginin Tahsili	8
1.1.2.3. İdari İşlemin Unsurları Bakımından Verginin Tahsili	10
1.1.3. Vergi Tahsilinin Türleri	12
1.1.3.1. Gönüllü Ödemeye Dayalı Tahsil	13
1.1.3.2. Zora Dayalı Tahsil	13
1.2. TAHSİL YETKİSİ KAVRAMI	14
1.3. TAHSİL YETKİSİNİN KAPSAMI	16

1.3.1. Tahsili Yapan İdare Bakımından Tahsil Yetkisinin Kapsamı... 16	
1.3.2. Kamu Alacağı'nın Türü Bakımından Tahsil Yetkisinin Kapsamı..... 18	
1.3.2.1. Asli Kamu Alacakları..... 22	
1.3.2.2. Fer'i Kamu Alacakları.....27	
1.3.2.3. Kamu Hizmetlerinin Uygulanmasından Doğan Alacaklar.....29	
1.3.2.4. Kamu Alacaklarının Takip Giderleri.....31	
1.3.2.5. Özel Kanunlarda Tahsili Emval Kanununa veya 6183 Sayılı Kanuna Göre Tahsili Öngörülen Alacaklar.....31	
1.4. TAHSİL YETKİSİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ33	
1.5. TAHSİL YETKİSİNİN TEORİK DAYANAKLARI.....35	
1.5.1. Kamu Alacaklarının Niteliği.....35	
1.5.2. Kamu Yararı..... 38	
1.5.3. Genellik İlkesi..... 40	
1.5.4. Eşitlik İlkesi.....42	
1.5.5. Sosyal Devlet İlkesi.....45	
1.6. TAHSİL YETKİSİNİN KULLANIMI..... 46	
1.6.1. Tahsil Yetkisinin Kullanılabilme Şartları..... 46	
1.6.1.1. Kanuni Bir Dayanağa İhtiyaç Duyulması..... 48	
1.6.1.2. Kanundaki Usullere Uygun Kullanılması 49	
1.6.1.2.1. Kamu Alacaklarının Tahsil Edilebilir Hale Gelmiş Olması..... 50	
1.6.1.2.2. Kamu Alacağı'nın Vadesinde Ödenmemiş Olması.53	
1.6.1.2.3. Ödeme Emri Tebliğ Edilmiş Olması53	
1.6.1.2.4. Ödeme Emri ile Verilen On Beş Günlük Sürede Ödeme Yapılmamış Olması 54	
1.6.2. Tahsil Yetkisinin Kullanım Süreci57	
1.6.2.1. Tahsil Yetkisinin Kullanım Sürecinin Başlaması: Ödeme Emri Tebliği57	
1.6.2.2. Tahsil Yetkisinin Kullanım Araçları.....61	

1.6.2.2.1. Teminatın Paraya Çevrilmesi ve Şahsi Kefilin Takibi	61
1.6.2.2.2. Haciz ve Satış	62
1.6.2.3. Tahsil Yetkisinin Kullanım Sürecine Hâkim Olan İlkeler.....	63
1.6.2.3.1. Malvarlığı İle Sorumluluk İlkesi.....	63
1.6.2.3.2. Menfaatler Dengesinin Gözetilmesi İlkesi	64
1.6.2.3.3. Usul Ekonomisi İlkesi	65
1.6.2.3.4. Alacaklının Para İle Tatmini İlkesi.....	66

İKİNCİ BÖLÜM

TAHSİL YETKİSİNİN SINIRLARI

2.1. ANAYASAL İLKELERE İLİŞKİN SINIRLAR	67
2.1.1. Hukuk Devleti İlkesine İlişkin Sınırlar	70
2.1.1.1. İnsan Onuru.....	76
2.1.1.2. Kişiliğin ve Kişi Özgürlüklerinin Korunması	78
2.1.1.3. Özel Hayatın ve Haberleşme Özgürlüğünün Korunması.....	79
2.1.1.4. Mülkiyet Hakkı	81
2.1.1.5. Çalışma Hakkı.....	85
2.1.2. Kanunilik İlkesine İlişkin Sınırlar	86
2.1.3. Ölçülülük İlkesine İlişkin Sınırlar.....	90
2.1.4. Sosyal Devlet İlkesine İlişkin Sınırlar	97
2.2. İDARİ İŞLEMLERE İLİŞKİN SINIRLAR.....	101
2.2.1. Yetki Unsuruna İlişkin Sınırlar.....	101
2.2.2. Şekil Unsuruna İlişkin Sınırlar	103
2.2.3. Sebep Unsuruna İlişkin Sınırlar.....	105
2.2.4. Konu Unsuruna İlişkin Sınırlar.....	106
2.2.5. Amaç Unsuruna İlişkin Sınırlar	107

2.3. TAHSİL YETKİSİNİN KULLANIMININ ERTELENMESİ VE SONA ERMESİNE İLİŞKİN SINIRLAR	108
2.3.1. Tahsil Yetkisinin Kullanımının Ertelenmesine İlişkin Sınırlar.....	108
2.3.1.1. Tehir	108
2.3.1.1.1. Yürütmenin Durdurulması	108
2.3.1.1.2. Aciz Hali	111
2.3.1.1.3. Ölüm.....	114
2.3.1.1.3.1. Kamu Borçlusunun Ölümü Halinde Tehir..	115
2.3.1.1.3.2. Kamu Borçlusunun Bazı Yakınlarının Ölümü Halinde Tehir	115
2.3.1.1.3.3. Mirasçıların Takibinde Tehir.....	116
2.3.1.2. Tecil.....	118
2.3.1.3. Mücbir Sebep	121
2.3.2. Tahsil Yetkisinin Kullanımının Sona Ermesine İlişkin Sınırlar.....	123
2.3.2.1. Ödeme.....	123
2.3.2.2. Ölüm ve Fesih	124
2.3.2.3. Terkin.....	125
2.3.2.3.1. Tahsil İmkânsızlığı Nedeniyle Terkin	126
2.3.2.3.2. Doğal Afetler Nedeniyle Terkin.....	126
2.3.2.3.3. Vergi Hatalarının Düzeltilmesi Nedeniyle Terkin	127
2.3.2.3.4. Yargı Kararı Nedeniyle Terkin.....	128
2.3.2.4. Zamanaşımı.....	128
2.3.2.4.1. Tarh Zamanaşımı.....	129
2.3.2.4.2. Tahsil Zamanaşımı.....	129
2.3.2.5. Vergi Affı	130
2.3.2.6. Takas	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TAHSİL YETKİSİNİN KULLANIMINDA
SINIRLARIN AŞILMASI VE YARGISAL
DENETİMİ

3.1. VERGİ YARGISI TARAFINDAN YAPILAN DENETİM.....	134
3.1.1. İdarenin Ödeme Emrine İlişkin Hukuka Aykırı İşlemleri	135
3.1.1.1. İdarenin Yetki Unsuru Bakımından Hukuka Aykırı İşlemleri	136
3.1.1.2. İdarenin Şekil Unsuru Bakımından Hukuka Aykırı İşlemleri	138
3.1.1.2.1. Ödeme Emrinin Zorunlu Şekli Unsurlarını İçermemesi	138
3.1.1.2.2. Ödeme Emri Tebliğinin Usulüne Uygun Yapılmamış Olması	141
3.1.1.3. İdarenin Sebep Unsuru Bakımından Hukuka Aykırı İşlemleri	145
3.1.1.3.1. Kamu Alacağı'nın Mevcudiyetine Yönelik Hukuka Aykırılık İddiaları.....	145
3.1.1.3.1.1. Borç Doğuran İşlemlerin Olmaması	145
3.1.1.3.1.2. Kesinleşmemiş Kamu Alacakları İçin Ödeme Emri Düzenlenmiş Olması.....	147
3.1.1.3.1.3. Tamamen ya da Kısmen Ödenmiş Olan Kamu Alacağı İçin Ödeme Emri Düzenlenmiş Olması	153
3.1.1.3.1.4. Vergi Hatası Bulunan Kamu Alacağı İçin Ödeme Emri Tebliğ Edilmiş Olması	156
3.1.1.3.2. Kamu Alacağı'nın Tahsil Edilebilirliğine Yönelik Hukuka Aykırılık İddiaları	162
3.1.1.3.2.1. Kamu Alacağı'nın Vadesinin Gelmemiş Olduğu İddiası.....	163
3.1.1.3.2.2. Kamu Alacağı'nın Zamanaşımına Uğramış Olduğu İddiası.....	164
3.1.1.3.2.3. Kamu Alacağı'nın Tecil Edilmiş Olduğu İddiası.....	170

3.1.1.3.2.4. Kamu Alacağı'nın İhtilafı Olduğu İddiası ...	171
3.1.1.3.3. Kanuni Temsilcinin Sorumlu Tutulabilmesi İçin Kanunda Öngörülen Koşullara İlişkin Hukuka Aykırlık İddiaları.....	173
3.1.1.3.3.1. 213 Sayılı Kanunda Öngörülen Koşullara İlişkin Hukuka Aykırlık İddiaları.....	177
3.1.1.3.3.2. 6183 Sayılı Kanunda Öngörülen Koşullara İlişkin Hukuka Aykırlık İddiaları.....	185
3.1.1.4. İdarenin Konu Unsuru Bakımından Hukuka Aykırı İşlemleri	187
3.1.1.5. İdarenin Amaç Unsuru Bakımından Hukuka Aykırı İşlemleri	189
3.1.1.6. Diğer Hukuka Aykırılıklar	190
3.1.2. İdarenin Teminatın Paraya Çevrilmesi ve Kefilin Takibine İlişkin Hukuka Aykırı İşlemleri	191
3.1.3. İdarenin Haciz İşlemine İlişkin Hukuka Aykırı İşlemleri.....	195
3.1.3.1. Borçlunun Menfaatinin Korunmasına Yönelik Hukuka Aykırılıklar.....	195
3.1.3.2. Haciz Varakasına İlişkin Hukuka Aykırılıklar	199
3.1.3.2.1. Haciz Varakası Düzenlenmeden Haciz Uygulanması.....	199
3.1.3.2.2. Haciz Varakasının İdari İşlemin Unsurları Bakımından Hukuka Aykırılığı	201
3.1.3.2.2.1. Haciz Varakasının Yetki Unsuru Bakımından Hukuka Aykırılığı	201
3.1.3.2.2.2. Haciz Varakasının Şekil Unsuru Bakımından Hukuka Aykırılığı	202
3.1.3.2.2.3. Haciz Varakasının Sebep Unsuru Bakımından Hukuka Aykırılığı	203
3.1.3.2.2.3.1. Ödeme Emri Gönderilmeden Haciz Uygulanması	203
3.1.3.2.2.3.2. Haciz Varakası İçin Öngörülen Şartların Ortadan Kalkmış Olması	206

3.1.3.2.2.4. Haciz Varakasının Konu Unsuru Bakımından Hukuka Aykırılığı	207
3.1.3.3. İstihkak İddialarına İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	208
3.1.3.3.1. Borçlunun Elinde Haczedilen Mallara İlişkin İstihkak İddialarında Hukuka Aykırılıklar	209
3.1.3.3.2. Üçüncü Şahsın Elinde Haczedilen Mallara İlişkin İstihkak İddialarında Hukuka Aykırılıklar.....	211
3.1.3.4. Haczedilemeyecek Mallar ve Kısmen Haczedilebilecek Gelirlerin Haczinde Hukuka Aykırılıklar.....	212
3.1.3.5. Haciz Usulüne İlişkin Hukuka Aykırılıklar	222
3.1.3.5.1. Menkul Malların Haciz Usulüne İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	222
3.1.3.5.1.1. Borçlunun Elindeki Menkul Malların Haciz Usulüne İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	222
3.1.3.5.1.2. Üçüncü Şahıslardaki Menkul Mallar, Alacak ve Hakların Haciz Usulüne İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	226
3.1.3.5.1.3. Haczedilen Menkul Malların Korunmasında Hukuka Aykırılıklar.....	237
3.1.3.5.2. Gayrimenkul Malların Haciz Usulüne İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	241
3.1.3.6. Satış İşlemine İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	246
3.1.3.6.1. Menkul Malların Satış İşlemine İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	247
3.1.3.6.2. Gayrimenkul Malların Satış İşlemine İlişkin Hukuka Aykırılıklar.....	256
3.2. ADLİ YARGI TARAFINDAN YAPILAN DENETİM.....	263
3.2.1. İstihkak Davası	263
3.2.2. Menfi Tespit Davası	268
3.2.3. Gayrimenkul Malların İhalesinin Feshi.....	273
3.3. ANAYASA MAHKEMESİNİN BİREYSEL BAŞVURU DENETİMİ.....	277

3.3.1. Genel Hatlarıyla Bireysel Başvuru Yolu.....	277
3.3.2. Bireysel Başvuru Denetiminde Kabul Edilebilirlik Kriterleri.....	281
3.3.3. Vergi İdaresinin Tahsil Yetkisini Kullanımının Bireysel Başvuru Yoluyla Denetlenmesi	286
3.3.3.1. Mülkiyet Hakkı Bakımından Yapılan Denetim	287
3.3.3.1.1. Hukukilik Ölçütü Bakımından Denetim	290
3.3.3.1.2. Kamu Yararı Ölçütü Bakımından Denetim.....	297
3.3.3.1.3. Ölçülülük Ölçütü Bakımından Denetim.....	299
3.3.3.2. Adil Yargılanma Hakkı Bakımından Yapılan Denetim	303
3.3.3.2.1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlali Denetimi ...	305
3.3.3.2.2. Mahkeme Kararının İcrası Hakkının İhlali Denetimi.....	310
3.4. VERGİ İDARESİNİN TAHSİL YETKİSİNİ KULLANIMINDA HUKUKA AYKIRILIKLARA YOL AÇAN ETKENLER VE SINIRLARIN AŞILMASINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR	313
3.4.1. Tahsil Yetkisinin Kullanımı Sürecinde Vergi İdaresini Hukuka Aykırı Uygulamalara Yönelten Etkenler.....	313
3.4.2. Tahsil Yetkisinin Kullanımında Sınırların Aşılmasının Sonuçları.....	319
3.4.2.1. Mükellefler Açısından Sonuçlar	320
3.4.2.2. Vergi İdaresi Açısından Sonuçlar	329
3.4.2.3. Vergi Yargısı Açısından Sonuçlar	336
3.4.3. Vergi İdaresinin Tahsil Yetkisini Kullanımında Hukuka Aykırılıklara Yol Açan Etkenler ve Sınırların Aşılmasından Kaynaklanan Sorunlar (Ankara İli Vergi Mükellefleri Anket Çalışması)	339
3.4.3.1. Anket Çalışmasının Amacı	339
3.4.3.2. Anket Çalışmasının Kapsamı.....	339
3.4.3.3. Anket Çalışmasının Yöntemi	340
3.4.3.4. Verilerin Analizi.....	340

3.4.3.5. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	340
3.4.3.6. Anket Çalışmasının Sonuçları	340
SONUÇ	355
KAYNAKÇA	361
EK: VERGİ İDARESİNİN TAHSİL YETKİSİNİ KULLANIMINDA HUKUKA AYKIRILIKLARA YOL AÇAN ETKENLER VE SINIRLARIN AŞILMASINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR	385